

Sir William Gerald Golding (1911–1993) a fost un roman-
cier britanic, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură
în 1983. Născut în Newquay, Cornwall, în 1911, Golding
a început să scrie la vârsta de șapte ani. A urmat cursurile
Marlborough Grammar School și apoi pe cele ale Colegiului
Brasenose, la Oxford, unde a studiat științele naturii și
limba engleză. După ce a fost pe rând actor, marinar,
muzician, a devenit profesor de engleză și filosofie la Bishop
Wordsworth's School din Salisbury. În 1940, mobilizat în
marina britanică, a luat parte la debarcarea din Normandia
și la operațiunea de scufundare a celui mai mare crucișător
german, nava *Otto von Bismarck*.

Primul său roman, *Împăratul muștelor* (*Lord of the Flies*, 1954), respins inițial de douăzeci și unu de editori, a cunoscut un succes răsunător odată cu apariția ediției broșate în 1959. I-au urmat alte unsprezece romane: *Moștenitorii* (*The Inheritors*, 1955), *Martin cel avid* (*Pincher Martin*, 1956), *Free Fall* (1959), *Turnul* (*The Spire*, 1964), *Piramida* (*The Pyramid*, 1967), *Zeul scorpion* (*The Scorpion God*, 1971), *Beznă clară* (*Darkness Visible*, 1979), *Oameni de hârtie* (*The Paper Men*, 1984), trilogia *La capătul lumii* (*To the Ends of the Earth*), care cuprinde romanele *Ritualurile trecerii* (*Rites of Passage*, 1980), distins cu Premiul Booker, *Înfruntarea* (*Close Quarters*, 1987) și *Incendiu la bord* (*Fire Down Below*, 1989). A mai publicat o piesă de teatru și două volume de eseuri. În 1983, i se decernează Premiul Nobel pentru Literatură, „pentru romanele sale care... iluminează condiția umană din lumea de azi“. În 1988, Golding a primit titlul de cavaler din partea reginei Elisabeta a II-a a Marii Britanii. S-a stins din viață la 19 iunie 1993, în Perranarworthal, Cornwall, lăsând neterminat romanul *Dublu limbaj* (*The Double Tongue*), apărut în 1995. În anul 2008, *The Times* l-a plasat pe William Golding pe locul al treilea în topul „50 cei mai mari scriitori englezi din 1945 și până în prezent“.

WILLIAM GOLDING

TURNUL

*Traducere din limba engleză, note și glosar
de Irina Horea*

București
2019

CAPITOLUL I

Râdea cu bărbia ridicată, clătinând din cap. Dumnezeu, Părintele Ceresc, izbucnea în văpăi în fața lui într-o aureolă de raze de soare filtrate de vitralii, nimb ce-i însoțea mișcările întru gloria și lauda lui Abraham și Isaac, și iarăși întru gloria și lauda lui Dumnezeu. Lacrimile pricinuite de hohote adăugară alte scăpărări și cercuri de culoare și curcubeie.

Bărbia ridicată, mâinile cuprinzând modelul turnului cu fleșă aflat în fața lui, ochii pe jumătate închiși; bucurie...

– Jumătate din viața mea am așteptat clipa asta!

De partea cealaltă a pedestalului pe care era așezată macheta catedralei se afla vistierul, cu fața acoperită de o străveche paloare, cufundată acum în umbra întunecată.

– Nu știi, Preasfințite Vicar. Nu știi.

Își miji ochii, ațintindu-i spre fleșa pe care Jocelin o ținea atât de încleștat în mâini. Vocea lui era ca un chițait de șoarece, pierzându-se aproape de tot în spațiul vast, înalt, al sălii Capitolului:

– Dar dacă Domnia Ta socotești că această bucată mică de lemn, am cânt ziceai că are?

– Optsprezece țoli, Preasfințite vistier.

– Optsprezece țoli. Da. Carevasăzică așa. Reprezintă, nu-i așa, o construcție de lemn, piatră și metal...

– Înaltă de patru sute de picioare.

Vistierul păși din umbră în lumina soarelui, ținându-și mâinile ridicate la piept, și-și roti privirile în jur. Și le înălță spre acoperiș. Jocelin îl urmărea dintr-o parte, plin de iubire pentru el.

– Fundațiile. Știu. Dar bunul Dumnezeu se va îngriji de asta.

Vistierul găsi în sfârșit ceea ce căuta, o amintire.

– Ah, da.

Apoi, cu același aer preocupat dintotdeauna, își târi picioarele pe pardoseală până la intrare și ieși pe ușă. În urma lui rămase suspendat în aer un mesaj:

– Serviciul de dimineată. Firește.

Jocelin nu se clinti, trimise doar o săgeată de iubire după el. Locul meu, casa mea, oamenii mei. O să iasă din sacristie în coada procesiunii și o s-o ia spre stânga, așa cum face mereu; își va aduce aminte mai apoi și o va lua la dreapta, spre Capela Fecioarei! Și Jocelin răsese din nou, cu bărbia ridicată, cuprins de o sfântă veselie. Pe toți îi cunosc, știu ce fac și ce vor face, știu ce au făcut. În toți acești ani de când mă aflui aici, m-am înveșmântat cu acest loc în fiecare clipă, cum m-aș fi înveșmântat cu o haină.

Se opri din răs și își șterse ochii. Luă în mâini fleșa albă și o fixă în gaura pătrată tăiată în macheta inițială.

– Așa!

Macheta arăta ca un om culcat pe spate. Nava închipuia picioarele lipite unul de celălalt; transeptul, de o parte și de alta, brațele întinse în lături. Corul era trupul propriu-zis; Capela Fecioarei, unde aveau să se țină de aici încolo slujbele, capul. Iar acum, izvorând în sus, lansându-se, irumpând din inima clădirii, se găsea noua fleșă – încununarea și gloria întregului. Ei nu știu, gândi el, ei nu au cum să știe până nu le spun de viziunea mea! Și, izbucnind din nou în răs, cuprins de bucurie, ieși din sala capitulului inundată de soare. Și nu trebuie să uit că fleșa nu este totul! Pe cât posibil, trebuie să fac întocmai cum am făcut și până acum.

Drept care străbătu peristilul, ridicând perdea după perdea la fiecare chilie, până ajunsese la poarta laterală dinspre capătul de apus al catedralei. Înălță cârligul cu multă grijă, ca să nu facă zgomot, își lăsă în jos capul când trecu prin ușa scundă și, așa cum zicea de fiecare dată în sinea sa, spuse: „Înălțați-vă grinzile, o, voi, Porți!” Dar chiar în clipa în care păși înăuntru, știu că prudența sa fusese inutilă, căci din catedrală răsuna deja un talmeș-balmeș de zgomote. Serviciul de dimineată, împutinat, sunete atât de mici încât le puteai cuprinde într-o singură mână, răzbătea totuși dinspre Capela Fecioarei, aflată la celălalt capăt al catedralei, în spatele paravanului de lemn și canafas. Mai apropiat, un alt zgomot – deși sunetele ce-l alcătuiau erau atât de învâlmășite din pricina ecoului, încât ajunseseră să se contopească – spunea că oamenii săpau în piatră și în pământ. Vorbeau, dădeau ordine, uneori țipau, trăgeau bucați de lemn

pe dalele pardoselii, transportau și lăsau să cadă la pământ poveri pe care apoi le împingeau brutal acolo unde le era locul, astfel încât vacarmul ar fi fost nedefinit, precum vuietul unei piețe, dacă spațiile născătoare de ecou nu l-ar fi trimis din zid în zid, până ajungea din urmă atât vocile ascuțite ale corului, cât și pe sine, rămânând astfel tot timpul pe aceeași notă înaltă. Zgomotele pe care le distingeau erau atât de noi, încât Jocelin grăbi înspre linia de centru a catedralei, în umbra marii porți dinspre apus, îngenunche pe jumătate în dreptul Altarului cel Mare ascuns vederii, apoi rămase în picioare și privi.

În primul moment, clipi orbit. Și înainte fusese soare aici, dar nu atât de puternic. Singurul lucru aparent solid în navă nu era baricada înălțată din lemn și canafas, ce tăia catedrala în două la treptele corului, nu erau nici cele două arcade ale navei și nicidecum capelele sau lespezile de mormânt pictate, aflate între ele. Cel mai solid lucru era lumina. Se izbea de șirul de ferestre din nava laterală de miazăzi, care explodau în evantaie de culori, cobora pieziș până în fața lui, dinspre dreapta spre stânga, în formație perfect ordonată, ca să lovească temeliile coloanelor ce susțineau nava laterală de miazănoapte. Peste tot, praful fin conferea acestor vergele și trunchiuri de lumină greutatea unei dimensiuni. Jocelin se uită clipind la raze, zărind, aproape de el, firicelele separate de praf care se rostogoleau și se înghesuiau unele în altele, precum muscuilele efemere în suflarea vântului. Le văzu cât de departe ajungeau, încețoșat, zvârcolit, sau cum rămâneau câte o clipă suspendate, devenind astfel,

înspre cele mai îndepărtate vergele și trunchiuri, doar culoare, culoarea mării revărsate peste trupul catedralei. În locul în care transeptul sudic lumina răscrucea navelor, de la cele o sută zece picioare înălțime de grisaiuri, mierea se îngroșa într-o coloană ce se înălța drept, precum cea a lui Abel, dintre oamenii care munceau cu chiote la pardoseală.

Clătină din cap a mirare descumpănită în fața luminii solide. Dacă n-ar fi stâlpu ăsta al lui Abel, își zise, aș putea socoti că această cantitate importantă de lumină ar înfățișa o dimensiune reală și, prin urmare, aș crede că această corabie de piatră a mea ar zăcea pe uscat, culcată pe o parte; și zâmbi ușor la gândul că, iată, mintea cuprinde orice lucru în legea lui, dar singură se amăgește asemenea unui copil. Uitându-mă la baricada de lemn și canafas de la celălalt capăt al navei, cum nu mai sunt lumânări la altarele laterale, mi-aș putea închipui că mă aflu într-un fel de templu păgân; și bărbații aceia doi, așezați chiar în mijlocul colbului luminat de soare, cu țipetele lor (și ce zgomot de carieră, și ce ecouri se stârnesc de câte ori ridică o lespede și o lasă iar să cadă), par niște preoți ai unui rit bizar – iartă-mă, Doamne.

În casa aceasta, durată de peste o sută cincizeci de ani, am urzit o țesătură deasă de slăvire fără preget. Lucrurile vor fi așa cum au fost și până acum; doar că mai bune, mai îndestulate, ritualul venerației în sfârșit împlinit. Trebuie să mă duc să mă rog.

Dar își dădu seama că încă nu se va duce să se roage nici chiar în această măreață zi de fericire pentru el. Și izbucni din nou în râs, de cea mai pură

bucurie; știind de ce nu se va duce, știind parcă din totdeauna care era tiparul zilei; știind cine cerceta, cine predica, cine înlocuia pe cine, cunoscând cât de apărută îi era corabia de piatră, cât de apărut îi era echipajul.

Ca și când această cunoaștere ar fi fost semnul de intrare într-un interludiu, auzi cum se ridică un zăvor în colțul de nord-vest și o ușă se deschide cu un scârțait. Am s-o văd, așa cum o văd în fiecare zi, pe fiica mea întru Domnul.

Gândul său parcă o chemă înăuntru, căci iat-o trecând pragul, astfel că el se opri, așteptând să-i dea binecuvântarea, așa cum făcea de obicei. Dar nevasta lui Pangall o luă la stânga și ridică mâna să se apere de praf. Abia dacă apucă să îi vadă fața prelungă și dulce, căci ea se îndreptă spre nava laterală dinspre miazănoapte, în loc să vină direct la el; nu-i rămase decât să-i binecuvânteze în gând urma. Se uită după ea cu priviri pline de iubire și puțină descumpănire, cum trece de altarele neluminate din nava laterală dinspre miazănoapte, o văzu cum își trage gluga spre spate, lăsând la vedere broboada albă, zări pentru o clipă rochia verde, atunci când poala pelerinei cenușii flutură într-o parte. O femeie în toată puterea cuvântului, gândi el, iubind-o; o dovedește această curiozitate nesăbuită, copilărească. Dar asta este problema lui Pangall sau a Părintelui Anselm. Și, ca și când singură și-ar fi dat seama de nesăbuița ei, o văzu dând repede ocol gropii, cu mâna ridicată în calea prafului, traversând naosul și închizând Poarta împărătească în urmă-i. Jocelin dădu grav din cap.

– La urma urmei, poate că e firesc să se schimbe ceva aici la noi.

După ce ușa se închise cu un pocnet scurt, se lăsă o tăcere aproape deplină; apoi, în acea liniște răsună un sunet slab: pac, pac, pac. El se întoarse spre stânga, acolo unde ședea mutul, pe plinta arcadei nordice, cu șorțul său de piele și bucata de piatră între genunchi.

Pac. Pac. Pac.

– Cred că El te-a făcut să mă alegi pe mine, Gilbert, pentru că eu stau nemișcat atâta vreme.

Mutul se ridică repede în picioare. Jocelin zâmbi.

– Dintre toți cei care au legătură cu ceea ce se petrece aici, eu par să fac cel mai puțin, nu crezi?

Mutul îl privi cu un rânjet de câine și zumzâi ceva printre buzele închise. Jocelin izbucni fericit în râs și dădu din cap, de parcă ar fi pecetluit o taină numai a lor.

– Întreabă cei patru stâlpi de la răscrucea navelor dacă ei stau degeaba!

Mutul râse cu toată gura și dădu din cap.

– Curând mă voi duce să mă rog. Poți să mă urmezi acolo, să șezi liniștit și să lucrezi. Adu și o pânză cu tine, pentru așchiile de piatră și pentru praf, altfel Pangall te mătură ca pe o frunză afară din Capela Fecioarei. Nu trebuie să-l necăjim pe Pangall.

Apoi răsună un alt zgomot nemaiauzit până atunci. Uită de mut și ascultă atent, cu capul întors puțin într-o parte. Nu, își zise, nu se poate să o fi făcut, nu poate fi adevărat! Se grăbi să ajungă în nava laterală dinspre miazăzi, de unde putea să arunce o privire piezișă până în capătul celălalt al catedralei, în

transeptul dinspre miazănoapte. Rămase în colțul capelei familiei Peverel. Cuprins de o bucurie mult prea adâncă pentru a o da la iveală, șopti:

– E adevărat. După atâta amar de ani de muncă și efort. Lăudat fie Cerul!

Căci ei îndeplineau imposibilul. Ani de zile am umblat prin acel loc, gândi el. Era ceea ce era afară și era ceea ce era înăuntru, la fel de limpede osebite, la fel de etern și de inevitabil osebite, precum sunt ziua de ieri și ziua de azi. Piatra cea netedă din interior, modelată și însemnată cu vopsea, exteriorul aspru și acoperit cu licheni; ieri și atâta amar de vreme în urmă au fost la atâtea sute de picioare depărtare unul de altul. Și iată că acum aerul răzbate prin zid. Cele două părți despărțite se ating acum. Pot să văd, ca printr-o gaură prin care trag cu ochiul, până dincolo de incintă, colțul casei vistierului unde, probabil, se află Ivo.

Curaj! Lăudat fie Cerul! Un început hotărâtor. Una era să i se îngăduie să sape o groapă acolo, la răscruce, să zicem, un mormânt pentru cine știe ce persoană însemnată. Dar asta e cu totul altceva. Acum îmi așez mâna pe însuși trupul bisericii mele. Ca un chirurg, îmi înfig pumnalul în stomacul otrăvit cu mac.

Și mintea lui cocheta câteva momente cu ideea otrăvirii, închipuindu-și că firavul răsunset al serviciului de dimineață era, în fapt, respirația înceată a trupului otrăvit, așa cum zăcea întins pe spate.

În partea cealaltă a capelei se auzeau voci tinere.

– Orice ai zice, e trufaș.

– Și nechemat.

– Am să-ți zic una: se crede un sfânt! Un om ca ăsta!

Dar când cei doi diaconi dădură cu ochii de Vicar, care apăruse ca din senin lângă ei, căzură în genunchi.

Se uită în jos spre ei, iubindu-i în bucuria ce-l stăpânea.

– Ei, ei, copii! Ce-i asta? Ponegrire? Defăimare? Denigrare?

Ei își plecară capetele, fără să scoată un cuvânt.

– Cine-i bietul om înfierat de voi? Mai bine v-ați ruga pentru sufletul lui. Dar dincolo!

Își umplu mâinile de bucle și îi zgâlțâi ușor, întorcând înspre el mai întâi o față albă, apoi pe cealaltă.

– Întrebați-l pe vistier ce canon vă dă pentru cele petrecute. Să înțelegeți canonul așa cum se cuvine, copii dragi, și vă va aduce mare bucurie.

Le întoarse spatele și o apucă spre nava laterală de miazăzi; dar se ivi o altă piedică. În pragul ușii improvizate, tăiată în paravanul de lemn și canafas ce acoperea arcada sudică a întretăierii, stătea Pangall; dând cu ochii de Jocelin, îi concedie pe măturătorii peste care el era mai-marele și se îndreptă spre el șchiopătând, trăgându-și puțin piciorul stâng și ținând mătura cu ambele mâini, ca pe o barieră.

– Sfinte Părinte.

– Nu acum, Pangall.

– Vă rog!

Jocelin clătină din cap și dădu să treacă; dar bărbatul întinse în calea lui o mână aspră, de parcă ar fi cutezat, la nevoie, să o așeze pe sutana Vicarului. Jocelin se opri, își coborî privirile și vorbi repede:

– Atunci, spune, ce poștești? La fel ca înainte?

- Ei...

Respe = Ei nu sunt treaba ta. Înțelege acest lucru o dată pentru totdeauna.

Dar Pangall nu bătu în retragere, ci privi în sus, pe sub claia de păr negru. Tunica lui cafenie era plină de colb, la fel picioarele cu jartiere încrucișate, încălțările cele vechi. Praful îi acoperea fața mânioasă. Vocea îi era răgușită din pricina prafului și a mâniei.

- Alaltăieri au ucis un om.

- Știu. Ascultă-mă, fiule...

Pangall clătină din cap cu atâta solemnitate și siguranță, încât Jocelin tăcu, rămânând cu gura deschisă și privirile în pământ. Pangall înfipse coada măturii în colbul dalelor și se sprijini în ea cu toată greutatea. Măsură din priviri pardoseala, apoi le ridică spre chipul Vicarului.

- Într-o bună zi, o să mă omoare și pe mine.

O vreme rămaseră amândoi tăcuți, înconjurați de muzica pe care o năștea ecoul zgomotelor muncii. Praful dansa în lumina soarelui ce poposea între ei. Brusc, Jocelin își aminti de propria lui bucurie. Își lăsă mâinile pe umerii îmbrăcați în piele ai bărbatului și îi strânse cu putere.

- N-o să te omoare. Nimeni n-o să te omoare.

- Atunci o să mă alunge.

- Ție n-o să ți se întâmple nimic rău. Mă pun chezaș pentru asta.

Pangall strânse cu înverșunare mătura în mâini. Se înfipse bine cu picioarele în pământ. Gura i se schimonosi.

- Sfinte Părinte, de ce-ați făcut-o?

Jocelin își lăsă mâinile să cadă cu resemnare și le împreună peste pântec.

- Știi la fel de bine ca și mine, fiule. Pentru ca această casă să fie și mai falnică decât înainte.

Pangall rânji, dezvelindu-și dinții.

- Și pentru asta trebuie s-o dărâmați?

- Acum îți cer să te oprești înainte să spui prea multe.

Răspunsul lui Pangall veni ca un atac:

- Ați petrecut vreo noapte aici, Sfinte Părinte?

Blând, ca un copil:

- Multe nopți. Știi la fel de bine ca și mine, fiule.

- Când cade zăpada și apasă greu acoperișul de plumb, când frunzele infundă streșinile...

- Pangall...

- Stră-străbunicul meu a ajutat la ridicarea ei. În vreme caldă, tălălăia pe sub acoperiș, deasupra arca-dei de colo, așa cum fac și eu. De ce?

- Încet, Pangall, încet!

- De ce? De ce?

- Spune-mi tu de ce.

- A descoperit că una dintre grinzile de stejar ardea mocnit. Le ghicea bătrânul, astfel că avea la el o teslă. Dacă s-ar fi dus după apă, acoperișul ar fi fost tot o vâlvătaie, iar plumbul, un râu, înainte să apuce el să se întoarcă. A răzuit tăciunii aprinși. A scobit o gaură de puteai să ascunzi un copil în ea; și a scos cărbunii cu mâinile goale. Parcă erau carne de porc, așa i s-au prăjit mâinile. Știați asta?

- Nu.